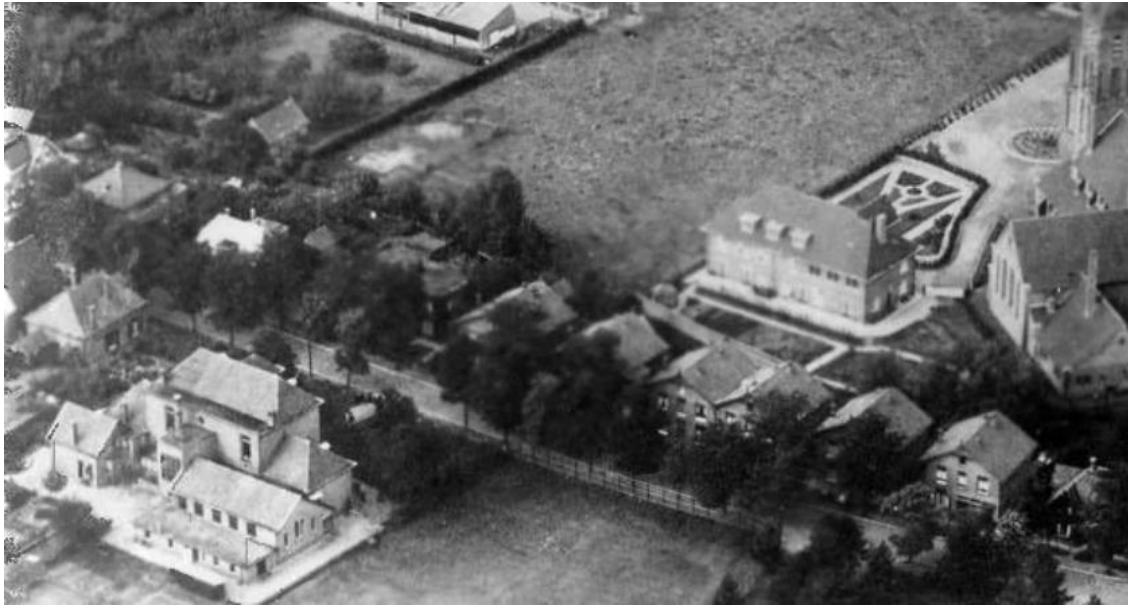

Nazi's doen atoomonderzoek in Doetinchems lab

Linksonder het nazi atoomlab

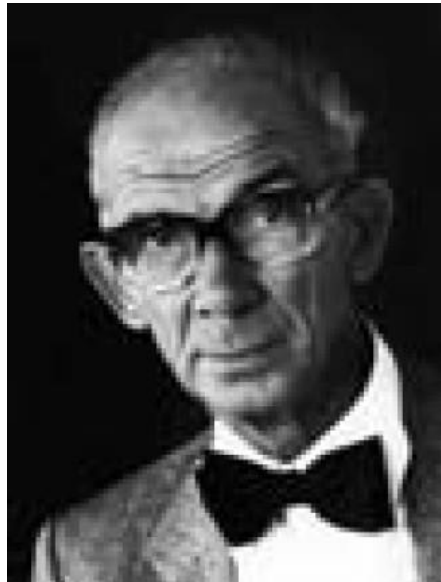
In de zomer van 1944 brachten de Duitsers unieke apparatuur vanuit laboratoria van de universiteiten in Leiden en Amsterdam naar Doetinchem. Daaronder ook twee neutronengeneratoren voor kernfysische proeven. Daar verrichtte de SS-fysicus Alfred Richard Boettcher experimenten mee, ondersteund door een Duitse assistente, een NSB'er en vijf Leidenaren. Toen de geallieerden voet op Nederlandse bodem zetten, werd de apparatuur in allerijl naar Duitsland verplaatst.

Op het Kamerlingh Onnes Laboratorium in Leiden en het Natuurkundig Laboratorium van de Vrije Universiteit van Amsterdam werd tijdens de Tweede Wereldoorlog belangrijk natuurkundig onderzoek gedaan. Dat gebeurde met unieke apparatuur. Een groot deel daarvan werd in de zomer van 1944 door de Duitsers gevorderd en verhuisd naar Doetinchem.

De begaafde Duitse SS-fysicus dr. Alfred Richard Boettcher richtte daarmee in een schoolgebouw een eigen laboratorium in, waar hij met zeven assistenten zijn wetenschappelijke onderzoeken voortzette die hij in Leiden was begonnen. Het gebouw werd vanuit een naastgelegen woning door het Doetinchemse Verzet nauwlettend in de gaten gehouden. De informatie hierover werd via [geheime telefoonverbindingen](#) doorgegeven aan Londen.

In Leiden had Boettcher de aan het Kamerlingh Onnes Laboratorium verbonden drs. Jacob Kistemaker leren kennen die samen met drie andere Nederlandse wetenschappers in Parijs ook voor de Duitse spionageorganisatie Cellastic werkte.

Toen in september 1944 de snel oprukkende Geallieerden voet op Nederlandse bodem zetten, bracht Boettcher de laboratoriumapparatuur vanuit Doetinchem in allerijl per trein naar Duitsland. Ook slaagde hij erin om een dag voordat de Geallieerden Eindhoven binnentrokken, daar het Philips Natuurkundig Laboratorium leeg te halen. Daarna werkte hij in laboratoria in Duitsland met de Nederlandse apparatuur verder aan zijn onderzoeken.

Alfred Richard Boettcher

Hoewel hij zijn [laboratorium in de Doetinchemse school](#) naar Duitsland had verplaatst, werd dat schoolgebouw enkele maanden later, kort voor de bevrijding van de stad, door een [Brits luchtbombardement](#) met de grond gelijk gemaakt. De grote vraag voor het Doetinchemse Verzet was waarom dat toen pas gebeurde. Een gebouw dat nota bene in gebruik was als noodziekenhuis zodat het bombardement vele slachtoffers eiste.

Na de oorlog in de beklagdenbank

Op 13 april 1948, 's morgens om tien uur, staat Boettcher in Den Bosch bij het Bijzonder Gerechtshof in de beklagdenbank. Hoewel vaststaat dat Boettcher meer apparatuur heeft meegenomen dan de twee uit Eindhoven, vindt de rechtbank dat van plunderij geen sprake is omdat van de in beslag genomen goederen nauwkeurige lijsten zijn opgemaakt en vervolgens door Boettcher zijn ondertekend.

De rechtbank doet daarom de volgende uitspraak

“Overwegende, dat uit het vooroverwogene mede volgt, dat van plundering geen sprake is voorzover er sprake is van het, met toepassing van artikel 53 van het Landoorlogreglement[9], in beslag nemen van goederen die voor de oorlogsvoering van groot gewicht zijn. Het Bijzonder Gerechtshof spreekt Boettcher daarom vrij van hetgeen hem is ten laste gelegd en beveelt zijne onmiddellijke invrijheidstelling.”

Vier dagen later, op zaterdag 1 mei, wordt Boettcher in vrijheid gesteld. Hij heeft achttien maanden en twintig dagen gevangen gezeten.

Na de oorlog werd Boettcher een vooraanstaand kernfysicus in West-Duitsland, een land dat weliswaar niet over kernwapens mocht beschikken maar wel volop kennis en atoomaspiraties had. En Kistemaker groeide uit tot een wereldberoemde wetenschapper die aan de basis stond van de ultracentrifuge, het proces om uranium te verrijken; essentieel voor kernenergie en de fabricage van kernwapens. Hierdoor zouden Boettcher en Kistemaker elkaar opnieuw ontmoeten.

[Facebook](#)